

Harai Dénes ny. ezredes:

NAGYÍVŰ TABLÓ A 175 ÉVES ÚTRÓL

Születésnap i kötet a Magyar Honvédségről

ÖSSZEFOGLALÓ: A Magyar Honvédség idén ünnepli fennállásának 175. évfordulóját, mely az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kitöréséhez kötődik. A jeles dátumhoz kapcsolódva jelentette meg a Zrínyi Kiadó A Magyar Honvédség 175 éve – 175 Years of the Hungarian Defence Forces című kötetet, amely a magyar haderő egy és háromnegyed évszázados történetét foglalja össze. Az impozáns, magyar és angol nyelvű kiadvány nagyívű tablót fest a dicsőséges és olykor viszontagságokkal teli útról. A gazdagon illusztrált kötet méltó emléket állít mindazon katonáknak, akik a Magyar Honvédség történetét formálták háborúban és békében egyaránt.

KULCSSZAVAK: A Magyar Honvédség 175 éve, 175 Years of the Hungarian Defence Forces, jubileum, Zrínyi Kiadó, Harai Dénes

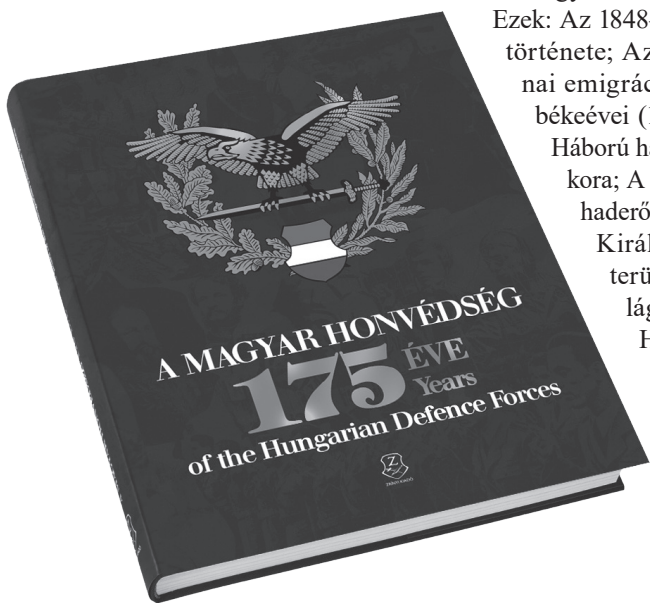
A SZERZŐRŐL:

Dr. Harai Dénes ny. ezredes (PhD), professzor emeritus (MTMT: 10001865)

A modern magyar hadtörténet forrásanyaga közel két évszázadra nyúlik vissza, ami jelentős időtávtat; a Zrínyi Kiadó erre alapozva nyújtja át az olvasónak e sokrétű és jól tagolt kötetet, amely nemcsak kiállításában méltó a jubileumhoz, de tartalmát tekintve is jelentős vállalkozás.

A vaskos mű – melynek gerincét a 170. évfordulóra megjelentetett kötet anyaga alkotja – korok szerint tagolt, eddig kevésbé ismert és eredeti dokumentumokat is bemutató, számtalan színes képpel illusztrált, gazdag hadtörténeti munka.

A tárgyalt időszakot 11 fejezetre osztva tekinti át. Ezek: Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc története; Az 1848–49. évi szabadságharc katonai emigrációja; A Magyar Királyi Honvédség békeévei (1868–1914); Magyar katonák a Nagy Háború hadszínterein (1914–1918); Forradalmak kora; A Magyar Királyi Honvédség és a rejtett haderő az 1920–1930-as években; A Magyar Királyi Honvédség részvétele a részleges terület-visszavételekben és a második világháború küzdelmeiben (1938–1945); Honvédségből néphadsereg. A haderő újjászervezésétől a forradalom és szabadságharc leveréséig (1944–1956); A Magyar Néphadsereg a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek kötelékében (1957–1991); Magyar Honvédség (1989–2017); A Magyar Honvédség a haderőfejlesztés útján (2018–2022).

A szerkezeti egységek tartalmi mondanivalója a rendkívül gazdag, igényesen válogatott és felhasznált irodalmon nyugszik. Egy-egy fejezet olyan neves szerzőkhöz fűződik, mint például Hermann Róbert történész, a Magyar Történelmi Társulat elnöke – aki az előszót is jegyzi –, vagy Horváth Miklós hadtörténész, továbbá olyan vezető táborno kokhoz, mint Benkő Tibor vagy Végh Ferenc nyugállományú vezérezredek. Feltétlenül kiemelendő továbbá a kötet végén szereplő táblázat, amely az elmúlt ötven évben a magyar katonák nemzetközi békeműveletekben történt részvételét tekinti át, ami minden helyzetben eredményes és sikeres volt.

A bevezetésben említett tagoltság jellemző a fejezeteken belül is, ezzel jelentősen segítve a téma áttekinthetőségét. Ahogy a történelem fókuszában az *ember*, úgy a hadtörténelem középpontjában a *katona* áll. Már most megjegyezhetjük: a magyar katona mindig jelen volt s nyomot hagyott a történelmi változásokban, azaz nélküle ezek a változások nem a már ismert módon zajlottak volna le. Minderről az akkori generációknak is volt élménye. És minél jobban visszamegyünk a történelemben, annál inkább megmutatkoznak a változások-változtatások kemény-erőszakos jellemzői.

A Magyar Honvédség – már kezdeti időszakában is – olyan jelentős személyiségeket tudott felmutatni, mint *Petőfi*, *Klapka*, *Bem*, *Görgei*, akik nemcsak maradandó nyomot hagytak, de történelmünk kiemelkedő alakjai, s egyben azóta is *tudatformáló példaképei* a fiatal generációknak. Úgy vélem, a kiemelkedő történelmi személyiségek és életművük hatásának a jelenleginél jelentősebb szerepet kell tulajdonítanunk. Csak utólag, akár több évtized elteltével igazolódtott, hogy a kiemelkedő személyiségek messzebbre láttak, felismerték a többszörösen összetett történelmi és társadalmi helyzeteket, s tisztában voltak a jövő feladataival is.

A recenzens számára nehéz feladat, hogy melyik részt, időszakot, eseményt emelje ki a hatalmas anyagból. A magam részéről a kezdeteket tárgyaló fejezetre és a napjaink eseményeit, feladatait taglaló részre irányítanám a figyelmet. Ezen pontokra fókuszálva jól látható, milyen történelmi időszakban, honnan indulva és hogyan jött létre a Magyar Honvédség, és jelenleg hol tart, milyen irányban halad.

Ez a 175 év történelmi és hadtörténeti vonatkozásban egyaránt rendkívül eseménydús volt, nem is beszélve az ez idő alatt végbemenő technikai fejlődésről. Így elmondható, hogy természetesen valamennyi időszak hozzájárult a modern Magyarország és benne a modern Magyar Honvédség kialakulásához.

A kötet nyitófejezete az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kora, mely történelmi időszakaink közül az egyik legjelentősebb és talán a legnépszerűbbnek is mondható. A honvédséget illetően a legmeghatározóbb, hogy Magyarország első felelős független kormányában a hadügy, Mészáros Lázár miniszteri kinevezésével önálló tárcát kapott; a cs. királyi hadsereg négy magyarországi főhadparancsnokságát a Batthyány-kormány alá rendelték; felállították a március 15-ei 12 pontban „nemzeti őrseregként” követelt szervezetet. Lényegében ezen alakulatokból jött létre a honvédség, az a fegyveres erő, amelynek az ország önállóságának megvédése volt a feladata. Toborzott önkéntes, majd később sorozott alakulatokból állt össze a szervezet. Részét képezte a lovasság, a határőr gyalogezredek, illetve a hadihajós zászlóalj is. Fontos feladata volt a tüzérség és a műszaki csapatok megszervezése, valamint a magyarországi fegyvergyártás beindítása.

A szervezetépítési folyamatok mellett párhuzamosan zajlottak a különböző harci cselekmények, amelyekről izgalmas leírást olvashatunk tényekkel, adatokkal alátámasztva, egészen a (tévesen) Világosnál történt fegyverletételig. (A tévedés pedig abban áll, hogy a sajnálatos esemény 1849. augusztus 13-án Szőlősnél következett be, és nem Világosnál.)

Illusztrációként a korszakról szép művészi munkákban – főként csatajeleneteket ábrázoló festményekben – gyönyörködhetünk a kötet lapjain.

Az utolsó fejezetet, vagyis a 2018-tól 2022-ig terjedő időszakot Benkő Tibor ny. vezérredez írta, aki ekkor miniszterként volt felelős Magyarország honvédelméért. A romló nemzetközi biztonsági környezet fokozott védelmi képességeket követelt, ezért a kormányzat jelentős fejlesztésbe fogott; a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program kiterjed a honvédség egészére.

A fejezetből megismerhetjük többek között a program emberierőforrás-fejlesztéssel kapcsolatos intézkedéseit csakúgy, mint a haditechnikai eszközbeszerzés, valamint a kutatás-fejlesztés területén elért eredményeket. A leírtakból egyebek mellett kitetszik: a honvédség kiemelt hangsúlyt helyez a NATO-tagságunkból eredő kötelezettségek teljesítésére, valamint a régió belüli katonai szerepének erősítésére a Koszovóban, illetve Bosznia-Hercegovinában zajló műveletek révén. A zárófejezet szerzője külön kitér a nem mindennapi feladatok kihívásaira, köztük kiemelten a Covid-19 világjárvány megfékezése érdekében végzett tevékenységre. Nem maradhatott ki ezen időszak tárgyalásából az orosz–ukrán háború sem, hiszen a már több mint másfél éve tartó konfliktus rányomja bélyegét nemcsak hazánk mint szomszédos ország, de egész Európa mindennapjaira is.

A Magyar Honvédség 175 éve című munka a katonákon kívül a civil olvasóközönség érdeklődésére is számot tarthat. Jó szívvel ajánlom a kötet forgatását mindazok számára, akiket érdekel a téma, valamint azoknak, akik elkötelezettséget éreznek a haza védelme történetének megismerése iránt.

A Magyar Honvédség 175 éve – 175 Years of the Hungarian Defence Forces
Zrínyi Kiadó, Budapest, 2023, 408 oldal